

Sprawozdanie

z realizacji

Warsztatu Refleksyjnego

będącego podsumowaniem ewaluacji wewnętrznej

Lokalnej Grupy Działania Kraina Wielkiego Łuku Warty

Warsztat przeprowadzono zgodnie z Wytycznymi MRiRW nr 5/3/2017 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Merytoryczną podstawą przeprowadzenia warsztatu były dane zgromadzone przez biuro LGD, a pochodzące z monitoringu realizacji Strategii, informacji pozyskanych od Samorządu Województwa, danych na temat funkcjonowania LGD, wywiadów z beneficjentami, opinii ekspertów, informacji z gmin na temat sytuacji społeczno-gospodarczej i ankiet internetowych.

**Warsztat przeprowadzono w dniu 22 stycznia 2020 roku w Osjakowie.
Moderatorem warsztatu był Mariusz Wachowicz.**

a. Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR przebiegała zgodnie z planem i można ją uznać za zadowalającą?

- Jeżeli nie, to czy poziom realizacji może negatywnie wpłynąć na realizację celów LSR?
- Jakich można wskazać przyczyny odstępstw od planu?
- Jakich działań można podjąć, by uniknąć ich w kolejnym roku?

Konieczność rozliczenia kolejnego kamienia milowego na podstawie wypłaconych funduszy (a nie tylko podpisanych umów) stawia przed LGD poważne wyzwanie. Ma to szczególne znaczenie w przypadku bardzo rozbudowanego programu grantowego. Projekty grantowe realizowane z rozmachem stanowią duże obciążenie dla LGD. Po pierwsze potrzebnych jest wiele sprawnych organizacji pozarządowych. Ponadto każdy projekt grantowy stanowi ryzyko finansowe dla LGD. Wymaga to zaangażowania pracowników by w pełni kontrolować projekty grantowe na każdym etapie ich wyboru, realizacji i rozliczenia. Utrudnieniem realizacji projektów grantowych jest ich refundacyjny charakter, który wymusza w zdecydowanej większości pozyskiwanie kredytów w komercyjnych bankach. Działania podejmowane przez LGD powodują jednak, że projekty grantowe kończą się sukcesem. Dzięki zaangażowaniu koordynatorów w poszczególnych gminach udaje się wspierać organizacje pozarządowe na tyle, by mogły sprawnie realizować operacje. Liczna zadań realizowanych w ramach projektów grantowych oraz sama ich liczba (10 projektów grantowych) wskazuje na olbrzymią skalę przedsięwzięcia oraz wysiłek jaki ponosi LGD. Przedsięwzięcia związane z podejmowaniem i rozwijaniem działalności gospodarczej przebiegają zgodnie z planem. Część premii jest już zrealizowana, a część wniosków (28 wniosków) oczekuje na weryfikację po zakończonych naborach. Dodatkowe fundusze, na które oczekuje LGD zwiększą również liczbę operacji na podejmowanie działalności gospodarczej. Rozwijanie działalności gospodarczej to przedsięwzięcie, które zostało zrealizowane w znacznej części, a kolejne 4 wnioski zostały wybrane przez Radę i zostaną skierowane do weryfikacji w UM. Działania związane z renowacją obiektów zabytkowych wymagają rozpisania nowych naborów z powodu wycofania się 2 wnioskodawców. Projekt współpracy (międzynarodowy) został zrealizowany, drugi z sąsiednimi LGD jest w trakcie realizacji, a kolejny jest na etapie planowania.

Rekomendacja:

Monitorować w UM wszelkie działania związane z weryfikacją wniosków oraz ich rozliczaniem. Z uwagi na małą ilość czasu na realizację operacji do końca drugiego kamienia milowego w nowo ogłaszanych naborach skracać okres realizacji operacji. Dołożyć szczególnych starań w celu zabezpieczenia realizacji zadań grantowych poprzez monitorowanie i bezpośrednie wsparcie na każdym etapie trwania projektu.

b. Czy jakość projektów wybieranych we wszystkich obszarach tematycznych jest zadowalająca?

W jakim stopniu jakość składanych projektów wybieranych we wszystkich obszarach tematycznych wpływa na osiągnięcie wskaźników w zaplanowanym czasie?

- W jakich obszarach tematycznych jakość wniosków budzi wątpliwość?
- Jeżeli nie, to jak odbije się to na realizacji celów LSR?

- Co można zrobić, by podnieść jakość wniosków?

Wnioski pisane w ramach przedsięwzięć związanych z działalnością gospodarczą zwykle pochodzą od wyspecjalizowanych firm konsultingowych. Charakteryzują się wysokim poziomem jakości, ale zazwyczaj pisane są „pod kryteria” co utrudnia późniejsze realizowanie operacji. Dodatkowo niejako „wpisane” w umowę jest podjęcie protestu w przypadku braku dofinansowania operacji. Dlatego też liczba protestów jest znacząca.

Wnioski organizacji pozarządowych są konsultowane i wspomagane nie tylko przez pracowników LGD ale również koordynatorów w gminach. Część NGO ma na tyle słabe zaplecze społeczne, że wnioski, a później proces realizacji i rozliczenia projektu spoczywa na gminnych koordynatorach oraz pracownikach LGD. Taki scenariusz powoduje, że operacje są poprawnie realizowane ale organizacje pozarządowe nienabierają doświadczenia pozwalającego na samodzielne startowanie w kolejnych konkursach. W niektórych gminach organizacje są na tyle silne i doświadczone, że ich samodzielnie pisane wnioski są na wysokim poziomie, a ich realizacja sprawna.

Rekomendacja:

Pozostać w pełnym kontakcie z wnioskodawcami z sektora NGO i wspierać ich nie tylko na etapie doradztwa i opracowywania wniosków o dofinansowanie, ale też na poziomie realizacji wniosków, aby nie było problemów z ich rozliczeniem. Utrzymywać wysoką jakość doradztwa.

c. W jakim stopniu stosowane kryteria wyboru projektów spełniają swoją rolę?

- Czy są jednoznaczne, obiektywne, czy pozwalają wybrać najlepsze wnioski?
- Czy wnioskodawcy zgłaszają wątpliwości odnośnie kryteriów, jakie?
- Co można zrobić, żeby poprawić katalog kryteriów?

Kryteria wyboru operacji są w większości przypadków jednoznaczne i nie stwarzają problemów dla członków Rady. Niemniej są kwestionowane przez wnioskodawców, szczególnie tych ze sfery przedsiębiorczości. Dotyczy to nie tylko protestów co do liczby punktów ale i samego brzmienia kryterium. Definicja osób z grup defaworyzowanych zawarta w kilku miejscach w strategii jest podważana przez jednego z wnioskodawców.

Rekomendacja:

Przy okazji dokonywania zmian w LSR związanych z aktualizacją wskaźników po otrzymaniu dodatkowych funduszy dokonać zmian edycyjnych w brzmieniu definicji osób z grup defaworyzowanych tak by wyeliminować wątpliwości interpretacyjne.

d. W jakim stopniu wybierane projekty realizowane w ramach LSR przyczyniają się do osiągnięcia celów LSR i w jakim stopniu przyczyniają się do odpowiadania na potrzeby społeczności z obszaru LGD?

- Jakie zmiany w sytuacji społeczno-gospodarczej nastąpiły i mogą mieć wpływ na dezaktualizację LSR?
- Czy widać zróżnicowania potrzeb między poszczególnymi gminami? Jak i jak można na nie zareagować?

Wszystkie wybrane projekty przyczyniły się do osiągnięcia celów LSR. LSR została opracowana w odpowiedzi na zdiagnozowane problemy społeczne, tak więc każda operacja realizująca LSR wpisuje się w odpowiedź na potrzeby społeczne obszaru LGD.

Duża liczba gmin członkowskich powoduje, że trudno mówić o jednolitym podejściu do potrzeb. Gminy różnią się pod wieloma względami w tym także ze względu na aktywność i potencjał organizacji pozarządowych na swoim terenie. Mo to duże konsekwencje przy planie działania LGD zakładającym tak dużą liczbę grantów.

Zmiany społeczne i gospodarcze powodują, że członkowie LGD dostrzegają postępującą dezaktualizację strategii. Wśród problemów zapisanych w LSR na znaczeniu straciły: „stan infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej”, „brak spójnej promocji obszaru” oraz „ukryte bezrobocie na wsi”. Większe niż poprzednio znaczenie mają takie problemy jak: „niskie zatrudnienie i niskie kapitały własne przedsiębiorstw oraz niski poziom konkurencyjności produktowej, technologicznej i organizacyjnej”, „brak zintegrowanej i atrakcyjnej oferty pobytowej na obszarze” oraz „niski poziom dochodów większości mieszkańców”.

Rekomendacje:

Konsekwentnie wspierać aktywność społeczną w mniej angażujących się gminach, zarówno w stosunku do władz gminnych jak i NGO.

e. Czy przyjęty system wskaźników sprawdza się i dostarcza wszystkich potrzebnych informacji?

- Czy zbierane dane są wiarygodne a źródła trafne?
- Jeśli nie, to jakie zmiany można wprowadzić na tym etapie?

Wskaźniki były korygowane w celu ich uporządkowania. Sama treść wskaźników jest precyzyjna co nie ułatwia ich realizacji. Część wskaźników powinna być poddana analizie i wypracować należy propozycję zmian ułatwiających ich osiągnięcie. Chodzi o wskaźnik odrestaurowanych obiektów lokalnych by ich definicja nie obejmowała wyłącznie zabytków wpisanych w rejestr.

Rekomendacje: Wystąpić do UM o interpretację zakresu wskaźnika odrestaurowanych obiektów lokalnych, a w razie niekorzystnego dla LGD rozwiązania wystąpić o zmianę wskaźnika. Kontynuować prowadzenie rozwiniętej formy ankiety monitorującej, która pozwoli na weryfikację realizacji wskaźników LSR oraz obowiązkowych dezagregacji PROW.

f. Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów są przyjazne dla beneficjentów?

- Jakie zmiany można wprowadzić w procedurach na tym etapie, by podnieść ich użyteczność?

Procedury grantowe są trudne dla potencjalnych beneficjentów. Mimo tego, że LGD przeprowadziło wiele naborów grantowych widać, że ograniczenia formalne nie pozwalają na dopasowanie procedur do realnych potrzeb. Dodatkowo brak przyjaznej formuły prefinansowania grantów wskazuje na niezrozumienie przez prawodawcę realnych problemów nękających organizacje pozarządowe w Polsce.

Procedury uniemożliwiają również dokonywanie zmian w projekcie grantowym po podpisaniu umowy z UM. Powoduje to, że trudne operacje grantowe są jeszcze bardziej ryzykowne dla LGD.

Rekomendacje: Wypracować i opisać postulowany i oczekiwany w środowisku model prowadzenia projektów grantowych jako propozycję w nowym okresie programowania.

g. Jaka jest skuteczność działania biura LGD (działań animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?

Zarówno doradztwo jak i spotkania szkoleniowe skierowane do wnioskodawców organizowane i prowadzone były zgodnie z planem. Z uwagi na duże zaangażowanie w realizację działań bieżących związanych z naborami oraz obsługą operacji grantowych LGD w nieznacznym zakresie uczestniczyło w działaniach animacyjnych i promocyjnych. Część działań promocyjnych realizowanych jest w formie wyjazdów studyjnych w trakcie wykonywania zadań związanych z przedsięwzięciem dotyczącym edukacji ekologicznej realizowanym z funduszy działalności bieżącej.

h. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD, by skuteczniej realizowała cele LSR?

Uprościć procedury grantowe.

i. Inne zagadnienia związane z procesem realizacji LSR;

Ambitny plan wspierania organizacji pozarządowych poprzez projekty grantowe doprowadził do skumulowania ryzyka i dużego wysiłku po stronie LGD. Pokazuje to jak deklaracje instytucji zarządzających wprowadzenia łatwej i przyjaznej formy dystrybucji funduszy skończyły się produktem o cechach zgoła przeciwnych.

j. Sposób wykorzystania rekomendacji.

Rekomendacje wypracowane w toku ewaluacji wewnętrznej, której podsumowaniem był warsztat refleksyjny sprzed roku zostały zrealizowane w pełnym zakresie. Obecnie przedstawione rekomendacje zostaną przeanalizowane przez zespół złożony z pracowników biura, zarządu oraz Rady LGD. Realizacja rekomendacji oraz efekty ich wdrożenia będzie elementem oceny w kolejnej ewaluacji wewnętrznej.